

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-01-29

Närvarande: F.d. justitieråden Gudmund Toijer och Mats Anderson
samt justitierådet Marie Jönsson

En lag om socialdataregister

Enligt en lagrådsremiss den 16 december 2025 har regeringen (Socialdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om socialdataregister,
2. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
3. lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Monica Johansson, biträdd av ämnesrådet Karin Hjelmer.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om socialdataregister

Allmänt

Lagradsremissen innehåller förslag om en socialdatalag som ska utöka Socialstyrelsens möjligheter att behandla personuppgifter i nationella socialdataregister i syfte att bidra till en ökad kunskap för att utveckla och förbättra verksamheter som rör socialtjänst och verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Det framgår av lagradsremissen att Socialstyrelsen har ett behov av att behandla en omfattande mängd integritetskänsliga personuppgifter.

I remissen betonas behovet av ett regelverk som tydligt anger ramarna för behandlingen av dessa personuppgifter och som säkerställer ett starkt skydd för den personliga integriteten. Vidare anges att vid behandling av sådana integritetskänsliga uppgifter som det innebär är det angeläget med ett anpassat regelverk som tydligt anger ramarna för behandlingen och med lämpliga skyddsåtgärder för att åstadkomma ett starkt skydd för den personliga integriteten. Detta ger också Socialstyrelsen goda förutsättningar för att kunna fullgöra sitt samhällsviktiga uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. (Se lagradsremissen, avsnitt 5, s. 25 och 26.)

I lagradsremissen föreslås i 2 § en bestämmelse som anger syftet med ett socialdataregister, dvs. att bidra till ökad kunskap för att utveckla och förbättra verksamheter som rör socialtjänst och verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Enligt vad som upplysts om vid föredragningen ska syftet bidra till att tolka övriga bestämmelser i lagen.

Det är vällovligt att ange syftet med ett socialdataregister. Lagrådet anser emellertid att en bestämmelse som anger syftet med själva lagen i större utsträckning skulle kunna bidra till att tolka dess bestämmelser. Lagrådet föreslår därför att det införs en paragraf som

anger syftet med lagen såsom det har beskrivits i lagrådsremissen.
En sådan portalparagraf föreslås få följande lydelse.

Syftet med denna lag är att ge Socialstyrelsen möjlighet att behandla personuppgifter i ett socialdataregister på ett ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling.

1 §

Paragrafen anger att lagen gäller vid Socialstyrelsens behandling av personuppgifter i ett socialdataregister. Om Lagrådets förslag till en ny portalparagraf följs, kan den ersätta remissens förslag.

6 §

I paragrafen anges vilken reglering som ska gälla vid behandling av uppgifter om avlidna personer. Såsom Lagrådet uppfattar bestämmelsen är det vissa angivna regelverk som gäller för behandling av personuppgifter avseende levande personer som ska tillämpas även för behandling av uppgifter avseende avlidna personer. Enligt Lagrådets uppfattning vore det bättre att ange att regleringen ska tillämpas på uppgifter om avlidna personer. Inledningen till paragrafen skulle därför kunna ges följande lydelse.

Vid behandling av uppgifter om avlidna personer ska följande reglering tillämpas:

7 §

Av paragrafen framgår att Socialstyrelsen är personuppgiftsansvarig för den behandling som myndigheten utför enligt lagen. Vid föredragningen har framkommit att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan komma att meddela ytterligare föreskrifter i anslutning till lagen. Enligt Lagrådets uppfattning vore det en fördel att redan i lagen ange att Socialstyrelsen ska vara personuppgiftsansvarig även för behandling av personuppgifter som utförs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

11 §

Av paragrafen framgår att personuppgifter får lämnas ut elektroniskt, dock inte genom direktåtkomst.

De uppgifter som Socialstyrelsen kan komma att registrera i ett socialdataregister är ofta känsliga personuppgifter. Viss försiktighet måste alltid iakttas vid utlämnande av integritetskänsliga uppgifter. Ett elektroniskt utlämnande kan kräva särskilda överväganden till exempel avseende begränsning av överskottsinformation och begränsningar av mottagarens möjligheter att använda sig av de uppgifter som görs åtkomliga. Lagrådet ser därför positivt på att uppgifterna i ett socialdataregister inte får lämnas ut genom direktåtkomst men ser det även önskvärt att det, i likhet med departementspromemorians förslag, i övrigt görs en lämplighetsbedömning. Lagrådet föreslår därför att paragrafen ges följande lydelse.

Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst, om det inte är olämpligt.

12 §

Tredje stycket innehåller en upplysning om att regeringen kan meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får finnas i ett register som regleras i lagen.

Upplysningsbestämmelser kan i vissa situationer vara motiverade då riksdagen lagstiftar inom området för regeringens restkompetens (jfr HFD 2023 ref. 2). Det bör dock alltid tydliggöras i vad mån överväganden av det slaget ligger bakom upplysningarna.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.